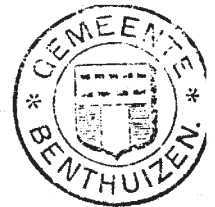

Goedgekeurd 19 Juli 1915.

Doorgevel.

zie artikel op pagina 3

Colofon

Uitgave van Historische Kring Benthuizen (HKB)

Postbus 33 - 2730 AA Benthuizen

Rekening Postbank nr. 21 26 549.

Statuten vastgelegd in notariële akte op

22 december 1988.

Inschrijvingsnummer verenigingsregister Kamer van

Koophandel te Leiden V-447628.

Openingstijden Oudheidkamer (Molenhuis);

zaterdag van 13.30 uur tot 17.00 uur.

Samenstelling en redactie

Werkgroep Benthuizer Turfjes

De Maïskolf 6 - 2731 GZ Benthuizen

Verschijsning

Dit blad, 'De Benthuizer Turfjes' verschijnt viermaal per jaar.

Verspreiding

Leden van de HKB ontvangen het blad gratis. De contributie bedraagt minimaal f 22,50 per jaar.

Voor de turfjes is een bewaarband te koop voor de prijs van f 18,00.

Bestuursmededelingen

Welkom en gefeliciteerd

Een trouwe bezoeker van Het Molenhuis, de heer J. Voskamp uit Zoetermeer, heeft zich aangemeld als lid. Welkom in de Kring.

De heer en mevrouw W. en N. Verweij-Kinkel vierden hun 50-jarig huwelijksfeest. Onze gelukwensen.

Agenda

Het Molenhuis is geopend op zaterdagen van 13.30-17.00 uur;

- de eerste zaterdag van de maand inloopmiddag genealogie

- de derde zaterdag van de maand inloopmiddag crea-demonstraties

- 10 en 11 december Kerstmarkt

'De Bron' vrijdagavond 29 oktober 1999, aavang 20 uur diaklankbeeld 'De Sint Janskerk met haar Goudse glazen' door de heer M.R. Tompot uit Gouda.

- In voorbereiding: 'De Bron' bijeenkomsten op 26 november 1999, 7 januari 2000

(Nieuwjaarsreceptie), 25 februari 2000 en 25 maart 2000.

Alle evenementen van de HKB worden bekend gemaakt in de regionale bladen.

Evenementen

- Tot 5 december 1999 staat de tentoonstelling 'KLEERTJES & UIT DE KUNST' op de zolder van Het Molenhuis. Lucy de Kruijf exposeert enkele van haar kunstwerken, schilderijen en keramiek. Zij gebruikte daarvoor natuurlijke materialen, linnen, klei en lavazand. In de schilderijen komt het thema 'venster' naar voren, met een link naar de mens, die voor zichzelf, maar zeker ook voor anderen, een venster mag en kan zijn. Het keramiek heeft kleuren die aan de aarde doen denken.

- Op 10 en 11 december 1999 wordt in en om Het Molenhuis de al jaren bekende Kerstmarkt gehouden. Nieuwe elementen in het programma worden voorbereid.

Oproep

- Wie wil de werkgroep Historie, afdeling archivering helpen met het verzamelen en inplakken van knipsels uit kranten en bladen, over wat er in Benthuizen of met Benthuizenaren is gebeurd?

- Gezocht: klassefoto's, alle jaren tot heden.

- Bent u aan het opruimen en vindt u een doos met foto's en papieren betreffende Benthuizen? Alstublieft niet weggooien, waarschijnlijk kunnen wij het nog gebruiken.

- Wie heeft, een beetje, computerkennis en wil Joke Mets helpen met de archivering? Joke is iedere maandagmiddag van 13.00 tot 16.30 uur in het Molenhuis. U kunt haar ook bellen op nummer 079 3411729. ■

Van de redactie

Gooide Saartje oude borden in de soep?

Lezers maakten ons attent op een schrijffout in 'De Turfjes' van juni 1999. Maar niet de redactie maakte die fout, dat deed Saartje, of beter gezegd, Aaltje. Ene Aaltje schreef in 1803 een kookboek, 'AALTJE, DE VOLMAAKTE en ZUINIGE KEUKENMEID'. Aaltje was een eenvoudige keukenmeid, die uitstekend kon koken maar moeite had met de Nederlandse taal. De uitgever schreef dan ook: 'Gedrukt voor rekening van de Schrijfster'. Zo maakte zij een fout in het recept voor een 'Soep, Die heel goed is, hoe men die maaken zal', wat wij op de voorpagina plaatsten en letterlijk hebben overgenomen. Er stond geschreven: 'Neemt allerhande groente, als salade, porcelein, zuuring, Etc'. De lieve vrouw bedoelde echt wel postelein, een groente, niet het serviesgoed. Wij wilden echter de juiste tekst uit het kookboek overnemen. ■

In Memoriam, Aad van der Hoeven

Op 9 augustus 1999 overleed op zeventigjarige leeftijd ons oud-bestuurslid en oud-archivaris. Al vele tientallen jaren geplaagd door reumatiek, was hij door zijn ziekte niet meer in staat aan het arbeidsproces deel te nemen. Zijn handicap gaf hem tijd zich bezig te houden met de geschiedenis van ons dorp. Al vele jaren voor er sprake was van een historische vereniging, verzamelde hij krantenknipsels en andere wetenswaardigheden over Benthuizen. Na het tot stand komen van de Historische Kring werd hij er de archivaris van. Maar hij deed meer, de diaries, op vele ledenavonden vertoond, werden door hem samengesteld. Van zijn hand is ook het zeer leeswaardige boekje 'Het jaar rond in Agrarisch Benthuizen' dat in 1990 verscheen. Hij was een vraagbaak voor het bestuur en voor allen die belangstelling toonden voor de geschiedenis van ons dorp. Wij zullen zijn kennis en inzet node missen.

Onze deelneming

Het bestuur en alle medewerkers van de HKB, betuigen langs deze weg hun deelneming aan de familie Van der Hoeven met het verlies van Aad. Onze deelneming gaat ook uit naar de familie Van Veen, wij kregen bericht van het overlijden van mevrouw M. van Veen-Rosenboom. ■

Veilingsvereniging te Benthuizen

Groente en fruitveilingen

De Winkler Prins Encyclopedie geeft over veiling de volgende definitie: 'Veiling is een ontmoetingsplaats van vragers naar en aanbieders van een bepaald product. De meest kenmerkende functie van een veiling is de concentratie van vraag en aanbod welke zij bewerkstelligt. De veiling heeft in Nederland op grote schaal toepassing gevonden vooral bij de verhandeling van land- en tuinbouwproducten. Boeren en tuinders hadden een zwakke positie tegenover de opkopers. Door de komst van veilingen kregen zij een betere onderhandelingspositie.'

De eerste groenteveiling

Het begon in 1887. In Noord-Holland werd veel kool verbouwd. Schippers uit Amsterdam kochten in Broek op Langedijk die kool en andere land- en tuinbouw producten voor de Amsterdamse markt. Op 29 juni 1887 voer een tuinder uit Zuid-Scharwoude met een vrachtje bloemkool naar Broek op Langedijk.

In '50 jaren Bond Westland 1889-1939' staat daar het volgende over: 'De op Amsterdam varende schippers hadden heel wat bloemkool nodig, want er bestond vraag naar groente in de hoofdstad. Zij drongen om de tuinder heen. "Wat moet je voor die kool hebben?" werd hem van verschillende kanten gevraagd. De tuinder bemerkte, uit welken hoek de wind woei en gaf een ontwijkend antwoord. Zoolang de schippers onderling concurreerden bestond er voor hem een kans op een hooger prijs. Maar de schippers, handige kooplui, wilden den tuinder verleiden tot het noemen van een prijs. Toen was er iemand - de heer J. Dirkmaat Wzn., later betaalmeester van de veiling te Broek op Langedijk - die het verlossende woord sprak. "Je moet de kool veilen," raadde hij den tuinder aan, "dan krijg je wat ze waard is." En..... er werd geveild. De kool werd bij afslag verkocht, zoodat degene die den hoogsten prijs wilde betalen, koper was. Voor de eerste maal in Nederland klonk op dien dag in het Noord Hollandsche dorp het "mijn" voor een partij groenten.' Niet lang daarna kwam er een veiling in Broek op Langedijk. Deze was niet alleen de eerste in Nederland, maar ook in de wereld. Het veilen van land- en tuinbouwproducten, en later ook van bloemen, nam een grote vlucht. →

In het buitenland werd er jaloers naar gekeken, maar er was weinig navolging. In Engeland zijn bijvoorbeeld de spruitentelers ook nu, anno 1999, nog steeds afhankelijk van de inkopers van de grootwinkelbedrijven.

Veiling in Benthuisen

De heer Dirkmaat bleek het goed gezien te hebben, spoedig na deze gebeurtenis komen er op verschillende plaatsen in ons land veilingen. Per 1 februari 1912 wordt ook in Benthuisen een veilingsvereniging opgericht. De statuten van die vereniging zijn aanwezig in het Rijksarchief. De artikelen één, twee en vier van die statuten treft u hieronder aan.

Statuten van de "Veilings-Vereeniging te Benthuisen",

Artikel 1.

De zetel van de Veilings-Vereeniging te Benthuisen is gevestigd te Benthuisen. De Vereeniging is aangegaan voor den tijd van 29 jaar en 11 maanden, aanvangende den dag der oprichting, zijnde 1 Februari 1912.

(Artikel twee geeft het doel van de vereniging aan, het lijkt er op, je zou er uit kunnen lezen, dat niet alleen boeren, tuinders en handelaren, maar ook particulieren er konden verkopen en kopen. Ook artikel vier wijst in die richting).

Art. 2.

De Vereeniging heeft ten doel om alle artikelen betreffende Land- en Tuinbouw door middel van openbare veiling of afslag te verkoopen, en alzoo de algemeene welvaart van Benthuisen te bevorderen.

Art. 4.

Leden van de Vereeniging kunnen zijn allen die 18 jaar oud zijn, zich daartoe bij het Bestuur aanmelden, een jaarlijksche bijdrage van Een gulden storten in de kas van de Vereeniging en door het Bestuur kunnen geacht worden nuttige leden van de vereeniging te zullen zijn.

De statuten worden vastgesteld op de algemene vergadering van twaalf januari 1914 en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van acht mei in dat zelfde jaar.

Het eerste bestuur bestond uit de volgende personen: C. van der Knijff, S. van Gaalen, A. Hoogendoorn, W.C. Diephout, J.W. van Stalduinen, A. van der Linden en L. Gräper.

In 1915 komt er een eigen gebouw in het Beelaertspark. Mogelijk was er tussen de oprichtingsdatum en het tot stand komen van het eigen gebouw elders een ruimte waar werd geveild.

Het functioneren van de Benthuizerveiling

Of de veiling aan de verwachting voldeed is moeilijk na te gaan. Waarschijnlijk is het maar een bescheiden zaak gebleven. Weinig mensen kunnen daar nog iets over vertellen. Hannes de Vrij (1920) wel, maar uiteraard niet over de eerste jaren. Hij dacht dat er in de beginjaren vooral veel spruiten werden verhandeld. De teelt van spruiten was kleinschalig, het was al veel als een boer er twee hectare mee had. Die spruiten werden door de boer zelf met paard en wagen naar de veiling in Leiden gebracht. Toen de veiling in Benthuisen ging functioneren konden zij hun spruiten en andere producten zoals diverse koolsoorten dichter bij huis kwijt. **'Het Nieuws'** voor Zoetermeer-Zegwaard en omstreken, vermeldde wekelijks hoeveel en welke producten er werden aangevoerd. In de week van 21 - 27 november 1915, in de beginperiode van de veiling dus, waren dat 697 zakken spruiten, verder rode kool, witte kool, savoye kool, bloemkool, knollen, uien, sjalotten, appels, peren, citroenen, eieren en konijnen. Welke prijzen er voor die producten werd betaald kunt u vinden in de 'Turfjes' van juni 1998.

Hannes vertelde hoe het in zijn tijd, ongeveer vanaf 1930, toeging op de veiling. Het ging toen in hoofdzaak nog om eieren, waarvan de meeste gekocht werden door Zoetermeerse boterboeren. De eieren werden iedere dinsdag door Cees Bregman bij de boeren opgehaald en in de veiling neergezet. Het waren echte scharreleieren, de kippen liepen op en rond het erf en deponeerden hun product op allerlei, soms vreemde, plaatsen. Het eieren 'garen' was dan ook een heel gedoe. Bij Henk Buijs in Gelderswoude liepen de kippen niet los, daar zaten zij in een hok met een ren. Voor 'hokeieren' werd toen een hogere prijs betaald dan voor scharreleieren. Ook iedere particuliere kippenhouder kon zijn eieren bij de veiling brengen. Willem Mets legde er briefjes bij van wie de eieren afkomstig waren. Arie Paul had de leiding en voerde de administratie. Jongens wilden nogal eens de orde verstoren, maar bestuurslid en beheerder van de veiling Andries Hoogendoorn, hij woonde in een houten huisje vlak bij de veiling, joeg dan de jongens weg en herstelde de orde. ➔

Jan van der Walle was de afslager. 'Heren even stilte, anders kun je me niet horen' riep hij dan luid, maar naarmate de prijs zakte werd zijn stem zachter.

Nevengebruik van het veilingsgebouw

Diverse verenigingen maakten ook gebruik van het gebouw. De kolenbond had er zelfs een eigen afgescheiden ruimte. De gymnastiekvereniging NAS oefende er elke week, dat viel niet mee want de vloer was verzakt, in het midden stond meestal een plas water. Voor gymnastiekuitvoeringen was het gebouw te klein, maar de mondharmonicavereniging gaf er wel uitvoeringen. De Burgerwacht en de Bijzondere Vrijwillige Landstorm hielden er schietoefeningen. In 1937 werden er godsdienstoefeningen in gehouden tijdens de verbouwing van de Hervormde Kerk. In het laatste oorlogsjaar waren er Duitse militairen in gelegerd. Tot zover de herinneringen van Hannes de Vrij.

Het einde als veilingsgebouw

Hoelang het gebouw als veiling dienst heeft gedaan is niet bekend. In 1941 was er nog wel een statutenwijziging, daarna was het waarschijnlijk snel gedaan met de vereniging.

In 1947 kochten Gebroeders de Ruiters van het gelijknamige transportbedrijf en de groentehandelaren Gebroeders Bregman gezamenlijk het gebouw. Er kwam een tussenmuur in en het dak werd aangepast. Na die verbouwing werd er in de ene helft gesleuteld aan vrachtauto's, en de andere helft was opslag voor groente en fruit. Dit duurde tot 1966, toen werd het gebouw gesloopt om ruimte te maken voor een Groene Kruisgebouw. Dit gebouw staat er nog steeds, maar is nu al jaren in gebruik als particuliere woning. Ieder spoor dat er ooit een veilingsgebouw is geweest is verdwenen, voor de meesten van ons is het, evenals vele andere zaken en gebeurtenissen, geschiedenis geworden.

Arie Schellinghout

100 Jaar geleden

De Rijnsche Nieuws- en Advertentieblad 1899

Het streekblad ontving in het tweede halfjaar van 1899, net als in het eerste halfjaar, weinig nieuws uit Benthuisen. De berichten en advertenties die te vinden zijn in de oude edities, die bewaard worden in het Streekarchief te Alphen aan de Rijn, zijn hieronder overgenomen.

2 juli (advertentie)

De Notaris M. van Hamersvelt, standplaats hebbende te Zoetermeer, zal op **Woensdagen 12 en 19 juli 1899**, vm 11 ure in het Koffiehuis "DE ZWAAN" te Benthuisen, in het openbaar bij veiling, hooging en afslag, verkoopen EEN HUIS c.a., Erf en Tuin, in het dorp te Benthuisen, groot 10 A. 10 cA, in drie gedeelten verhuurd voor te zamen f. 3,75 per week.

Te zien alle werkdagen van 's nam. 1-7 ure, en te aanvaarden bij de betaling der kooppenningen 1 Sept. a.s. of vroeger. 2/3 van de koopprijs kan desverlangd als **1e hypotheek** op het perceel gevestigd blijven. Nadere inlichtingen geeft Notaris Van Hamersvelt.

30 juli

De bevolking dezer gemeente, gerangschikt naar de verschillende godsdiensten, bestaat uit 545 NH, 82 Ger., 16 Kath., 1 Ev Lut., 2 Remonstrant en 6 tot geen der genoemde gezindten behorende.

22 oktober

De heer Houbolt zal D.V. op 1 april of 1 mei 1900 elders van zijn welverdiende rust gaan genieten. De heer Houbolt zal alsdan, op 71-jarige leeftijd, 55 jaren het onderwijs hebben gediend, waarvan 37 jaren in Benthuisen.

6 december

De leiding der werkzaamheden van de ophanden zijnde volkstelling dezer gemeente is opgedragen aan den secretaris der gemeente. De veldwachter L. Abelman zal hem als teller daarbij ter zijde staan.

De collecte voor de Ned. Zuid-Afrik. Vereniging, de vorige week aan de huizen der ingezetenen gehouden, heeft de som opgebracht van f. 256,51 1/2.

DE SIONSHARP

Schoonste en volmaaktste instrument, 49 snaren. Onmiddellijk te leren.

120 Ps. Gez. Chr. en Vaderl. Liederen.

Vrije bezichtiging.

Prijs met alle toebehoren f. 12,50.

Agent voor Benthuisen: A. Hoogendoorn

Agent voor Hazerswoude: H. van Hoff

(advertentie)

Genealogie in Benthuizen 5

De afdeling genealogie van de werkgroep Historie heeft iedere eerste zaterdag van de maand een inloopmiddag in het Molenhuis. Dan kunnen geïnteresseerden in de boeken komen snuffelen naar zijn/haar voorouders en/of andere familieleden. Behalve de vakantie-maanden juli en augustus, dan zijn we met vakantie, maar ook de maand oktober; dan is er de Delflanddag. De Delflanddag is een genealogiebeurs. Voor genealogen uit de omgeving heel interessant want dan zijn veel gegevens van de omgeving verzameld op één plaats en kan de genealoog zijn hart ophalen. Ook 'nieuwe' gegevens komen aan de orde. Zoals verschillende manieren van stamboomonderzoek via de computer en ook het opslaan van verschillende gegevens via dit zo snel opgekomen medium. En ook kan men de nieuwste familieboeken bekijken. Delflanddag is een initiatief van de Nederlandse Genealogische Vereniging en wordt ieder jaar op de eerste dag van de maand oktober georganiseerd door één van de aangesloten verenigingen. Twee jaar geleden was deze dag in Zoetermeer. Dit jaar, 2 oktober 1999, wordt hij gehouden in Pijnacker in het Parochiehuis aan de Oostlaan. Van 10.00 uur tot 16.00 uur.

In het Molenhuis

Wat kan men zoal vinden in het archief van Het Molenhuis op genealogisch gebied? Voor zo'n kleine gemeenschap hebben wij als vereniging al heel wat verzameld en doen wij niet onder voor de grote clubs. De werkgroep is op dit moment bezig om alle gegevens in de computer te verwerken wat het zoeken natuurlijk vergemakkelijkt.

U kunt bij ons de volgende boeken inzien:

- a. Dopen van de Hervormde Kerk van 1623 tot maar liefst 1900. Het geschrevene in de 17e eeuw valt voor de leek bijna niet te ontcijferen, maar het is heel leuk om in die tijd iets te ontdekken van je eigen voorouders. (Deze gegevens staan in de computer)
- b. Dan hebben we ook de trouwboeken van de Hervormde Kerk. Deze gaan van 1619 tot begin 20e eeuw.
- c. Ook van de NH-kerk hebben we de begravenen vanaf 1766 tot en met 1921 en staten van begrafenistarieven in 1871.
De gegevens van de NH-kerk zijn niet helemaal

compleet. Zo missen we bij de begravenen ongeveer 100 jaar aan gegevens. Dat is heel jammer, maar er kunnen een heleboel redenen zijn waarom dit verloren is gegaan.

d. Dan hebben we van de NH-kerk de lidmaten van 1621-1816. Van groot belang om enigszins te weten te komen wie hier nieuw kwamen wonen. De bevolking werd in die tijd nog niet geregistreerd.

e. Dan hebben we nog de zogeheten tienjarige tafels van de burgerlijke stand in boekvorm en de akten van de burgerlijke stand op microfiche (1818-begin 20e eeuw). De burgerlijke stand ontstond in het begin van de 19e eeuw (zie vorig Turfje) en bestaat uit geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten. Deze akten zijn iedere tien jaar gebundeld, 'tienjarige tafels' en op alfabet van achternaam gerangschikt.

f. Bevolkingsregister van 1850 tm 1861. Dit zijn gegevens van de bewoners van alle huizen in Benthuizen in die tijd. Dat gaat dus hoofdzakelijk over de huizen aan de Dorpsstraat tot en met de Heerewegh.

g. Weerbare mannen 1599 van Benthuizen, Benthorn en Hoogeveen, later de burgerwacht genoemd. Geïndexeerd vanuit de gegevens verkregen uit het archief van het Hoogheemraadschap Rijnland.

h. Dienstbode registers, 1861 tot 1920, dit zijn personen die vanuit andere plaatsen in Benthuizen werkten en in de kost waren bij Benthuizer gezinnen, dus ook knechten.

i. Lijst van hoofdbewoners van 1904 tot 1920.

j. Kiezerslijsten: wie koos wat rond 1900?

k. 'Wijken en nommering'. Huisnummering van 1906 tot 1929. Wie woonde waar, in die tijd? Lijst van bewoners en hun huisnummer.

l. Huisnummering per 1 oktober 1957. In dat jaar kregen de percelen van Benthuizen de huidige huisnummers. Lijst van bewoners met hun oude en nieuwe nummer.

m. Kohier Hoofdgeld over Rijnland. 1575-1816. Index van gezinshoofden met gezinsleden.

n. Diverse familieboeken (we hopen dit nog uit te breiden).

Wilt u uw familieboeken uitbreiden met gegevens en kunnen wij u misschien van dienst zijn, dan kunt u met uw vragen bij ons terecht. Heeft u misschien iets wat voor de genealogiegroep van Benthuizen van belang kan zijn, dan houden wij ons aanbevolen.

Joke Mets

Aangekleed gaat uit

Dat is een oud gezegde, wat gebruikt wordt als iemand netjes of opvallend gekleed voor de dag komt. Hoe men aangekleed is of wordt, is door de eeuwen heen een onderwerp van gesprek geweest, voor de één meer dan voor de ander, maar zeg niet 'mij zegt het niets' want ieder zingt op zijne of hare wijs, niet waar? In 'Het Molenhuis' staat nu een tentoonstelling van kleertjes voor baby's en peuters. Het is aardig om na te gaan, of die kleding ook modegevoelig is geweest in vroeger tijden.

Heel vroeger waren baby's en peuters die nog niet konden lopen beklagenswaardig. De oude Grieken zwachtelden de kinderen in met repen katoen van wel drie meter lang, als mummies. De Griekse wijsgeer Plato, beweerde dat het zwachtelen zou voorkomen, dat het kind ging scheelzien. Tot in de middeleeuwen was het in alle lagen van de bevolking gebruikelijk, de baby's in te zwachtelen. Lichaamsdelen konden er zo niet afvallen en ledematen zouden mooi recht groeien. Deze gewoonte werd pas in 1693 aangevallen door een Engelse filosoof, John Locke. Tot in het begin van deze eeuw kon men in Griekenland bij de doopplechtigheid nog kinderen aantreffen in repen stof, die sterk aan de zwachtel deden denken.

Na de zwachtels

Op de leeftijd van ongeveer negen maanden, kreeg het kind andere kleertjes, meisjes meestal rose en jongens blauw gekleurde. Over dat kleurverschil bestaan vele meningen. Eén ervan berust op een oud bijgeloof: dat blauw gereserveerd werd voor het mannelijk geslacht, komt omdat men dacht, dat deze kleur kwade geesten zou weren. Waarom meisjes wel met die kwade geest opgeknapt moesten worden vertelt de legende niet. Jongetjes werden in die tijd wel belangrijker geacht, misschien daarom een sprekende kleur. Overigens, wit werd ook veel gedragen, het gaf een 'zindelijk' beeld.

Zowel jongens als meisjes droegen rokken (jurkjes). Ook weer een 'verhaal'; jongetjes konden zo gemakkelijker verschoond worden. Soms droegen de jongens tot hun zesde jaar rokken, een voorbeeld is de Marker-klederdracht. Door die zelfde kleren is het op oude prenten en schilderijen (foto's waren er nog niet), moeilijk te onderscheiden of het om een jongen of een meisje gaat.

Adriana Louiza Langewisch (Mets) 1902

Op schilderijen worden zij dan ook meestal afgebeeld met een stuk speelgoed, jongens bij voorbeeld een paardje, meisjes een pop. De kinderen staan er bij met een vracht kleding, afgeleid van de kleding van volwassenen. Het is onvoorstelbaar dat die kinderen daarin konden spelen. Bij een val moest iemand anders ze oprapen, zoveel gewicht hadden zij te dragen van hun kleren.

De overstap naar de broek was voor een jongen een teken van volwassen worden. Voor de meisjes kwamen de grote mensenkleren al eerder om de hoek kijken. Een kind moest zich zo snel mogelijk volwassen gedragen en door als miniatuur volwassene gekleed te gaan, werd dat bevorderd.

Er was wel een groot verschil in de kleding van de kinderen van welgestelde ouders en die uit de middenklasse. De laatsten waren nog het beste af, hun kleding was eenvoudiger en daarom prettiger in het dragen. Arme kinderen hadden niet meer dan lompen. Ook de verschillen tussen stedelingen en dorpelingen zullen groot geweest zijn.

De Franse invloed

Toen de Franse Revolutie uitbrak, was het gedaan met de overdadige luxe van de rijken, wat een weldaad voor de kinderkleding betekende. Die waren gekleed in nauwsluitende, met strikken en kwikken versierde pakjes waarin zij zich nauwelijks konden bewegen, laat staan spelen.

De ideeën van Jean Jaques Rousseau (een belangrijk man ten tijde van de Revolutie), gingen verder dan de democratie, hij bemoeide zich ook met de opvoeding van kinderen en leverde kritiek op de manier waarop kinderen gekleed waren. Volgens hem hielden kinderen het meest van felle kleuren en eenvoudige kleuren en zeker niet van mutsen, hoeden en petten. Het geschrift van Rousseau uit 1762 leverde uiteindelijk resultaat op, na 1770 ontstond de echte kinderkleding. Die was comfortabeler dan voorheen en, dan komt de grap: de kleding van volwassen werd toen gebaseerd op die van de kinderen. Aan het eind van de 18e eeuw droegen meisjes een simpel recht jurkje tot boven de enkel, met korte pofmouwen en een gekleurd lint om het middel. Dat lint of koord, werd later onder de armen gedragen. Keizerin Josephine droeg in 1804 bij haar kroning in de Notre Dame een dergelijke japon. Maar Parijs hield van verandering, en vanaf 1820 werd de mode weer gecompliceerder en ook de kinderen werden daar weer de dupe van.

In het Victoriaanse tijdperk (1837-1901) gingen de verkleedpartijen door, jongetjes werden als ruiters of soldaatjes gekleed en de meisjes droegen Schotse ruiten. En het ook in Nederland bekende matrozenpakje raakte 'in', en is dat vele jaren gebleven, voor zowel jongens als meisjes van verschillende leeftijden. Door de tijd verschenen er vele versies, niet alleen voor rijke kinderen. Toen na 1890 de naaimachine betaalbaar werd, waren er vele vrouwen die zo'n pakje konden maken.

VvVvV

In 1899 werd in ons land de VvVvV opgericht; de Vereniging voor Verbetering van Vrouwenkleding. Die vereniging had als doelstelling:

- kleding mag nergens knellen en niet belemmeren in de bewegingsvrijheid;
- kleding moet gemakkelijk te reinigen zijn;
- het gebruik van natuurlijke 'poreuze' stoffen heeft de voorkeur;
- kleding moet gemakkelijk aan en uit te trekken zijn.

Behalve met vrouwenkleding, bemoeiden de dames zich ook met kinderkleding. Zij hadden aansluiting met de z.g. 'Reformbeweging', afkomstig uit Duitsland., die veel aandacht aan het kind als individu besteedde. Ook Engeland deed daaraan mee en het Londense warenhuis Liberty bracht voor die tijd typische kinderjurk-

jes op de markt, z.g. 'Kate Greenaway-japonnetjes', bij ons beter bekend als 'smockjurkjes'.

In 1925 was men zo tevreden dat de Vereniging de V van Verbetering schrapte, men vond dat er genoeg bereikt was.

In beweging

De maatschappelijke ontwikkelingen gingen verder, en kleding werd daaraan aangepast. Kinderen kregen gymnastieklessen en dat ver-eiste andere kleding. Het jaar 1900 bracht de eerste shorts, die blote knieën lieten zien. De oudere vrouwen gingen nog ingesnoerd door het leven. De 'zondagse' kleding van de meisjes zat nog wel vol stijf sel en had flinke stroken en versieringen. Omstreeks 1913 gingen de meisjes voor het eerst korte rokjes dragen. Beide Wereldoorlogen drukten hun stempel op het dagelijkse leven. Na de Eerste Wereldoorlog werd de kleding voor zowel kinderen als volwassenen al eenvoudiger, leuker, 'er mocht meer'.

Maar als men de oude foto's bekijkt, hééft het toch wel iets, die miniatuur mannetjes en vrouwtjes uit de vorige, en uit het begin van deze eeuw. **Die foto's zijn te zien op de tentoonstelling in 'Het Molenhuis', tot 5 december 1999.**

Bron: Over kinderkleren, Marijke Olsthoorn-Roosen, Cantecleer 1992

Inge van Eeden Petersman

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door:

Anado kleinmeubelen
Autorschool J. Bremmer
Verkeersschool Bremmer B.V.
Verkeersschool Bross B.V.
Raadgevend Bureau Mr E.H.Ch.M. Brouwers
Aannemingsbedrijf Gräper
Aannemingsbedrijf Groen en Bregman
Van der Heijden Reklameproducties
A.J.F. van der Hoeven
G.B. Hijdra
Jobarco
Groentekwekerij G.J. van der Kooy
Aannemingsbedrijf E. Leune
Van der Meer Automobielbedrijf
Aannemersbedrijf Van der Meer
Shell 'Servicepunt Benthuzen bv'
J. van der Meer Transport
Bloemenmagazijn C.A. de Nobel
Administratiekantoor W. Pos
Pos-Kaart
Schoonmaakbedrijf Pos
R.E.D. Systemen
Aannemingsbedrijf Gebr. Schellingerhout
G. Schellingerhout Voorschoten
Service Equipe
J. Taal
Bij de Vaate - De Peinder
Van Waaij BV Interieurverzorging
Kantoor Zaal